

מיספר ההגדרות לפאשיזם הוא כמיספר המגדירים. אין הגדרה המקובלת על כולם, או אף על רובם. כל הגדרה מושפעת מגישתו ומדיעותיו של המגדיר. מארכיסט אדוק בוודאי מגדיר את התופעה אחרת מאשר חסיד שוטה של זיגמונד פרויד, למשל. ארשה לעצמי להציג כאן, באופן שרירותי, הגדרה אמפירית משל עצמי. אני סבור כי מן הראוי להגדיר כ"פאשיסטית" תנועה אם מצויות בה התכונות הבאות: **מגמה לאומנית קיצונית**, עד כדי התכחשות לזכויותיהם או אף לעצם קיומם של לאומים אחרים. **אידיאולוגיה מיסטיית**, הטוענת כי הלאום של הפאשיסט הוא בעל ערך ייחודי, שגב ועליון, ועל כן מגיע לו להשמיד, לגרש, לדכא או להשפיל את שאר הלאומים. **התנגדות לערך הייחודי של האדם**, והדעה שהפרט אינו אלא תא בגוף האומה, שהיא הערך העליון שיש לשעבד לו את כל צורכי הפרט וזכויותיו. **פסילת השילטון של הרוב** באמצעות מוסדות דמוקרטיים נבחרים, הטענה כי מגיע לפאשיסטים עצמם, כבחירי האומה, לקיים שילטון דיקטטורי. **ההטפה לריכוז המיעוטים**, שנגדם מופנה מלוא השינאה והזעם של המוני הלאום השליט. **הערכת האלימות** כמכשיר השילטון הפאשיסטי כלפי פנים וכלפי חוץ; פולחן המילחמה והצבא וקידום מיסטר של מישטרת פוליטית ומחנות-ריכוז. **השאיפה למונופולרציה של כלי-התיקשורת** בידי השילטון הפאשיסטי, להשתקת כל דיעה אחרת או נוגדת וקיום מערכת-תעמולה בילעדית ומוחלטת. **שיבת הסממנים האלה** אינם באים האחד במקום השני, או בצירוף חלקי. במערכת הפאשיסטית, כל הסממנים האלה באים ביחד, ומשלימים זה את זה. **כרי שמדינה, תנועה, מיפלגה או אף בני-אדם בודדים יהיו ראויים לתואר פאשיזם**, עדיהם להיות בעיני כל שבט התכונות האלה גם יחד.

"זאב, זאב!"

ל מושר: יש תנועות רבות שהן לאומניות קיצוניות, והמטיפות לדיכוי עמים אחרים. זה לבדו הופך אותן לפאשיסטיות, אף כשהן מעוררות בחילה. או: יש מיסטרס טוטאליטריים המקיימים מיסטר של טרור פנימי המבצעים פשעים מחרידים נגד נתיניהם. כזה היה, למשל, מיסטרו של סטאלין בברית-המועצות. אך בהיעדר כמה מן הסממנים האחרים (במיקרה זה: ההטפה לעליונות הגזע או הלאום הרוסי) אי-אפשר לכנותו כמיסטר פאשיסטי, כל עוד מייחסים ערך כלשהו להגדרה. מאידך, טעות היא לחשוב כי תנועה פאשיסטית חייבת להיות גזענית, דווקא. הנאצים ניצלו את תורת-הגזע האווילית כדי להצדיק את עליונות הלאום הגרמני כ"עם אדונים". הפאשיסטים האיטלקיים לא דגלו בגזענות, אלא בעליונות המורשה הרומאית של איטליה. הפאשיסטים בדרום-אפריקה מעניקים חשיבות עליונה לגורם

בנינו מוסוליני: דומה לתנועות רבות אחרות בעולם

מחלה זו עלולה לתקוף כל אורגניזם חברתי, אם נחלש כוח-ההתנגדות שלו בשל סיבה כלשהי. בעיתות של מצוקה חומרית או נפשית חמורה, עלולה המחלה הפאשיסטית לגיבור ולהשתלט על החברה. **התוצאה היא תמיד אבדון. כשם שהמחלה אינה מסוגלת לחזק את הגוף, גם כאשר נרמה כאילו היא מעלה בנחיו פומק של בריאות, כך אין הפאשיזם יכול להאדיר את הלאום שהוא משתלט בו. כי הפאשיזם הוא, בעצם מהותו, תופעה של הרס — הרס הזוהר והרס-עצמי.** יש הטוענים כי הלאום הישראלי, או העם היהודי, שונה מכל העמים, בהיותו העם היחיד בעולם שאינו יכול ללקות בפאשיזם. מדוע? משום שהעם היהודי סבל יסורי-תופת כה נוראים מידי הפאשיזם הגרמני (הוא הנאציזם), עד כי לא יעלה על הדעת שהוא יניח לתופעה דומה להשתלט בו עצמו. **לצערי, אין תימוכין לדיעה זו.** נעים לחשוב כי קורבן של רדיפות יהפוך אדם טוב וטהור יותר, וכי יצטיין באהבת-הבריות. נסיון-החיים אינו מאשר הנחה אופטימית זו. ברוב המקרים, אדם שסבל הופך איש לסיבלות הוולת, והוא הדין לגבי עם שלם. מי שסובל נוטה לשקוע כל-כולו ברהמים-על-עצמו והדבר עלול דווקא להביאו למידה של אכזריות ושל קהות-חושים שאינם אופייניים לאדם שלא סבל מעורו. אין חיסון מוחלט, מפני המחלה ששמה פאשיזם. הסבל בוודאי אינו גורם לחיסון כזה. מסורת חזקה מאד של מאבק למען חרות האדם יכולה להעניק כוח-התנגדות חזק יותר. עם שלא סבל במשך מאות בשנים מפלישת אויב עשוי להיות פחות תוקפני ופחות לאומני מעם למוד-סבל. משתי הבחינות, יתכן כי בריטניה מחוסנת יותר מפני פאשיזם מאשר גרמניה. ובכל זאת היתה תנועה פאשיסטית בריטית לאי-מבוטלת בימי היטלר, וישנה תנועה פאשיסטית חזקה ומתחזקת בבריטניה של היום. **לשום עם אין חסינות. גם לא לעמנו.**

מהו בגין?

מ זה קרוב השנה שולט בישראל מיסטר לאומני-קיצוני, בעל אידיאולוגיה מיסטיית. **האם המיסטר הקיים בישראל הוא פאשיסטי?** אני מניח שזוהי השאלה האמיתית שעמדה לנגד עיניהם של עורכי עיתון-הסטור-דנטים, שהציגו שאלה סתמית יותר, **אני מוכן להשיב על כך כדאן.** אני מאמין שזהו מיסטר פאשיסטי, איני מאמין שהמפלגה העיקרית בממשלה, תנועת-חרות, היא מיפלגה פאשיסטית. איני מאמין כי מנחם בגין הוא פאשיסט. בלהט ויכוחי העבר הוטחה מילת-הגידוף "פאשיסט" לא פעם בפניו של זאב ז'בוטינסקי, גם נמצאו לכך סממנים היצוניים. האם לא הליבש את תנועת-הנוער שלו, בית"ר, בחולצות חומות? האם לא דגל בפולחן הצבאיות? האם לא הנהיג גינוני-טקס שהזכירו את התנועות הצבאיות-למחצה של התנועות הפאשיסטיות באירופה של אותה תקופה? יתכן כי ז'בוטינסקי הושפע מסיגנון תקופתו, אך ז'בוטינסקי היה רחוק מאד מלהיות פאשיסט, להלכה ולמעשה. הוא סירב להיפגש עם בנינו מוסוליני, בשעה שחיים וייצמן, למשל, לא התנגד לכך כלל. הוא היה לאומן רומנטי מן המאה שעברה, ליברל אמיתי, הומאניסט. פעם יעץ למנחם בגין, "לקפוץ לנהר הוויסטה" אם אינו מאמין עוד במצפון האנושות. ז'בוטינסקי גם הבין את התנגדות הערבים למיפעל הציוני, ולא שלל את בסיסה המוסרי, גם כשתבע להקים מולו, "קיר ברזל". מנחם בגין אינו ז'בוטינסקי שני. הוא חדר מיסטיקה דתנית-לאומנית, שהיתה זרה למורהו. הלאומנות שלו קרובה הרבה יותר לזו של יוזף פילסודסקי מאשר לזו של ג'וזפה מאצ'יני. **אבל בגין הוא דמוקרט בהכרתו. תנועתו אינה דוגמת כמיסטר** (המשך בעמוד 46)

אדולף היטלר (למטה מימין) בחוג מעריציו: "חוד נורא

מגותך עוד יותר: צבע-העור. פאשיסט אמיתי מסוגל לתבוע עליונות בשם כל דבר שבעולם — מוצא, דת, תרבות, עדה, מין ומה עוד. **השוב לזכור זאת היטב, אם רוצים להימנע מגורלו של נערי-הרועום, שצעק "זאב! זאב!"** אל לנו להדביק את התווית הפאשיסטית בקלות-דעת, לשם פולמוס חולף, לכל תופעה שלילית המודמנת בדרכנו. שמה לא ישעו הבריות לאזהרות, כאשר יתייצב מולם הפאשיזם האמיתי על כל סכנותיו.

אין חסינות

אם כן, האם יתכן פאשיזם במדינת ישראל? התשובה הכוללת היא: יתכן פאשיזם בכל ארץ, בכל מדינה. **יותר מכן: ישנו פאשיזם בכל ארץ, בכל מדינה, בכל עת.** אומרים כי גוף האדם נושא בקירבו, בכל עת, חיידקים של מחלות רבות. בכל זאת הוא יכול להישאר בריא עד זיקנתו המופלגת. אולם כאשר נחלש האדם מבחינה גופנית או נפשית, משתלטים עליו חיידקי המחלה והם עלולים לגרום לאבדונו. הפאשיזם משול למחלה. אפשר לומר, על דרך המשל: הפאשיזם הוא מחלת-נפש.